Отже, євроінтеграційний процес це необхідний шлях України до міжнародного визнання, створення демократичного суспільства та підвищення рівня життя. Членство в ЄС дозволить задовольнити потреби населення та інтереси держави, відкриє нові можливості та перспективи для подальшого розвитку.

Список використаних джерел

1. Вигоди для українців від вступу в ЄС: екологічна якість життя Суспільство і довкілля. *Суспільство і довкілля*. URL: https://rac.org.ua/vstup-do-yes-uk/vygody-vid-vstupu-do-yes/vygody-dlya-ukrayincziv-vid-vstupu-v-yes-ekologichna-yakist-zhyttya/

2. Арсіян Р., Перепелиця К., Арсіян С. Перспективи вступу України до ЄС. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 5. С. 385–389. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-5/95.

Тарабанов Олександр Юрійович,
курсант Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Пахуча Еліна Вікторівна,
доцент кафедри соціальних та економічних дисциплін,
кандидат економічних наук, доцент

АНТИКОРУПЦІЙНИЙ АУДИТ: МЕТОДИ Й ІНСТРУМЕНТИ

Сьогодні питання прозорості та доброчесності управління перестало бути просто формальністю, перетворившись на передумову довіри до організацій та державних інституцій. У цьому контексті антикорупційний аудит набуває вирішальної ролі, адже його мета не лише виявляти порушення, а й розкривати слабкі місця. Такий аудит полягає в детальному аналізі процесів і прийнятих рішень, які потенційно несуть ризик зловживань. Саме тому вибір методів і засобів антикорупційного аналізу є критично важливим, оскільки від них залежать глибина дослідження та практична значимість отриманих висновків.

Згідно з індексом сприйняття корупції Україна посідає 104 місце з-поміж 182 країн [1], в умовах військового стану, надання фінансової допомоги закордонними партнерами, трансформації економіки

орієнтовану на оборонний сектор питання боротьби з корупцією набуває надважливого значення, адже недостача виділених коштів, спрямованих на підсилення відповідного сектору економіки може мати критичні наслідки для суверенітету держави.

В умовах наближення України до європейських стандартів контролю підприємств, трансформації економіки, посиленні вимог до прозорості діяльності суб'єктів господарювання проблема протидії корупції набуває особливої актуальності. Корупційні ризики негативно впливають на ефективність управління, інвестиційну привабливість та рівень довіри до державних і приватних інституцій. У цьому контексті важливим інструментом забезпечення доброчесності виступає антикорупційний аудит.

Проаналізувавши існуючи визначення антикорупційного аудиту нами було запропоновано власне визначення. Антикорупційний аудит – це системний процес незалежної перевірки діяльності підприємства/державної установи, спрямований на виявлення, оцінювання та запобігання корупційним ризикам і правопорушенням згідно з вимогами чинного антикорупційного законодавства. В Україні основними установами боротьби з корупцією є: НАБУ, САП, НАЗК, ВАКС, ДБР, БЕБ та АРМА. Основними цілями та завданнями антикорупційного аудиту відповідно до законодавства є: перевірка й оцінка системи протидії корупції на підприємстві (антикорупційної програми), перевірка дотримання антикорупційної політики, дотримання підприємством антикорупційного законодавства, оцінка представницьких витрат на предмет розумної обґрунтованості, розслідування угод при закупівлі товарів, робіт, послуг на предмет виявлення закупівлі за цінами, величина яких припускає комерційний підкуп, дослідження незвичайних фінансових операцій, перевірка достовірності фінансової звітності, оцінка толерантності контрагентів до хабарництва з метою мінімізації ризику ділових відносин та ін. [2] Для підвищення ефективності антикорупційного аудиту розробляються відповідні антикорупційні програми (комплекс правил, стандартів та процедур щодо виявлення, протидії та запобігання корупції).

Антикорупційний аудит реалізується через сукупність взаємопов'язаних методів та інструментів, що забезпечують системне виявлення та запобігання корупційним ризикам. До основних методів належать:

1. Ризик-орієнтований підхід: стратегія управління, за якою суб'єкт (антикорупційний орган) ідентифікує, мінімізує та оцінює ризики, фокусуючись на найпроблемніших зонах;

2. Документальна перевірка: аналіз фінансових документів підприємства, звітів, договорів;

3. Комплаєнс-аудит: незалежна перевірка підприємства, з метою виявлення невідповідності із чинним законодавством у внутрішній політиці підприємства, галузевих стандартах, етичних норм;

4. Спостереження та опитування працівників підприємства;

5. Форензік-аудит: комплексна незалежна перевірка фінансово-господарської діяльності підприємства на наявність розкрадань, корупції, зловживання повноваженнями, шахрайства;

6. Аналітичний метод: аналіз фінансової звітності, порівняльний аналіз, факторний аналіз.

Інструментальне забезпечення функціонування антикорупційного аудиту є:

1. IT інструменти: електронні системи закупівель (Prozorro), системи аналізу даних (IDEA, ACL Analytics, Tableau), системи виявлення підозрілих операцій (Actimize, Nice Actimize, ComplyAdvantage), електроні декларації (YouControl).

2. Юридично-нормативні інструменти: антикорупційні програми, кодекс етики, контроль конфлікту інтересів.

3. Контрольні інструменти: внутрішній аудит, інвентаризація.

4. Комунікаційні інструменти: анонімні канали повідомлень, гарячі лінії, внутрішні розслідування.

5. Аналітичні інструменти: реєстр ризиків (систематизований перелік корупційних ризиків із їх описом, ймовірністю та наслідками), матриця ризиків (інструмент ієрархії ризиків (низький/ середній/високий рівень)), бенчмаркінг (порівняння показників з іншими установами, підприємствами цієї галузі).

Антикорупційний аудит суттєво відрізняється у своїй реалізації в державному та приватному секторах. Основними відмінностями цих секторів можна вважати:

Державний сектор: регламентованість діяльності; підвищений рівень зовнішнього контролю; обов'язковість дотримання процедур публічних закупівель; чітка та уніфікована послідовність виконання господарських операцій та фінансової діяльності.

Корупційні ризики державного сектору: корупція у сфері державних закупівель (невідповідність фактично наданих коштів із коштами переданими згідно з документом, невідповідність тендерної угоди із ринковими цінами та ін.) нецільове використання бюджетних коштів; конфлікт інтересів посадових осіб.

Приватний сектор: більша гнучкість внутрішніх процедур; орієнтація на прибуток і репутацію; залежність від інвесторів та партнерів.

Корупційні ризики приватного сектору: корупція у відносинах із контрагентами; співпраця із фіктивними підприємствами; подвійна бухгалтерія (створення офіційної фінансової звітності для державних органів та «тіньової» із реальними доходами, витратами та операціями підприємства).

Антикорупційний аудит є важливим елементом системи запобігання та протидії корупції, та суттєво відрізняється залежно від того, підприємство державного чи приватного сектору піддається перевірці [3]. Його ефективність ґрунтується на комплексному та систематичному поєднані методів та інструментів.

На підставі аналізу стану антикорупційного аудиту в Україні запропоновано такі рекомендації щодо підвищення його ефективності: перехід до постійного (безперервного) контролю фінансових операцій, а не лише періодичних перевірок; розподіл обов'язків між працівниками (одна особа не може повністю контролювати фінансову операцію); подвійне погодження важливих рішень (мінімум дві особи перевіряють великі витрати або контракти); стандартизація закупівель (критерії вибору постачальників, їх фінансова історія, місце серед інших постачальників цієї галузі, власник, репутація, країна походження, судові справи); упровадження штучного інтелекту в програми з перевірки фінансово-господарської діяльності підприємства.

Антикорупційний аудит слугує не лише інструментом контролю, а й складовою системи управління ризиками, що сприяє формуванню прозорого середовища та підвищенню ефективності функціонування підприємства.

Список використаних джерел

1. Індекс сприйняття корупції – 2025. Transparency International Ukraine. URL: https://cpi.ti-ukraine.org/

2. Гордієнко Н. І., Середа А. Є. Антикорупційний аудит – діючий інструмент протидії корупції. *Стратегічна аналітика та антикорупційний аудит в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, регіону, суб'єктів господарювання* : мат-ли VI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 26–27 жовтня 2017 р.). Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. С. 70–72. URL: https://eprints.kname.edu.ua/48491/1/ilovepdf_com-70-72.pdf

3. Sievidova I., Pakhucha E., Susidenko O., Pavlenko N., Rudenko S., Velieva V. Interaction between Audit and Tax Control Systems in Ensuring State Financial Stability and Economic Security. *European Journal of Sustainable Development*. 2026. Vol. 15 (1). P. 807–830. https://doi.org/10.14207/ejsd.2026.v15n1p807